

ფერმერული ბიზნესის განვითარების ზოგიერთი საკითხი

თენგიზ ლაჭყეზიანი

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი

დალი ბაიდაური

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი

რეზიუმე

სტატიაში ნაჩვენებია ფერმერული ბიზნესის განვითარების ნაწარმოებები, ანუ როგორ გავხდეთ ფერმერი. განხილულია ის ძირითადი პროცესები, რომელიც ხელს შეუწყობს ფერმერული ბიზნესის განვითარებას საქართველოში.

საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლამ მოითხოვა შესაბამისი სანარმოო ერთეულების ჩამოყალიბება. შესაბამისად დაიშალა რა კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურნეობები, მათ მაგივრად შეიქმნა გლეხური-ფერმერული მეურნეობები. მიუხედავად იმისა, რომ ისინი საზღვარგარეთის ქვეყნებში მაღალ დონეზე განვითარებული, საქართველოში ფერმერული ბიზნესის განვითარების დონე ჯერ კიდევ დაბალია. არსებული მცირე ზომის ფერმერული მეურნეობები ვერ აღწევენ მაღალ შედეგებს, ამასთან სახელმწიფოს მხრიდან მათდამი ხელშეწყობა მეტ ყურადღებას საჭიროებს.

საკვანძო სიტყვები: ფერმერული მეურნეობა, ბიზნესი, საოჯახო ბიზნესი, დამხმარე მეურნეობა.

შესავალი

საბჭოთა სისტემის დაშლის შემდეგ საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლამ წინა პლანზე დააყენა კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების გარდაქმნა და შესაბამისად ახალი სტრუქტურული ერთეულების-ფერმერული მეურნეობების ჩამოყალიბება. მას დაემატა ადამიანთა მისწრაფება ეწარმოებინათ ეკოლოგიურად სუფთა სოფლის მეურნეობის პროდუქცია, როგორც საკუთარი მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად, ისე გასაყიდად. ფერმერული ბიზნესი ძალიან პოპულარულია მოწინავე ქვეყნებში, სა-

დაც მათი მუშაობის ძალზე დიდი გამოცდილება არის და სწორედ მათი გამოცდილებიდან გამომდინარე შევეცადეთ აღგვენიშნა ის მოვლენები, რომელიც მნიშვნელოვანია.

ძირითადი ტექსტი

ფერმერი რომ გავხედეთ, წარმართოთ ჩვენი მეურნეობა და შესაბამისად მივიღოთ შემოსავალი, პირველყოვლისა, საჭიროა გვეკონდეს გარკვეული რაოდენობის მიწის ფართობი. დასაწყისისათვის შეიძლება ჩავატაროთ ე.წ. მოთელვა, ანუ ავიღოთ შედარებით მცირე მოცულობის მიწის ნაკვეთი (შეიძლება გამოყენებული იქნეს პირად დამხმარე მეურნეობაში არსებული), თუმცა ის დიდ შემოსავალს ვერ მოგვცემს და შესაბამისად ეს ვარიანტი გამოუსადეგარია ფერმერული მეურნეობის განმეორებისათვის. როგორც წესი ფერმერული მეურნეობის ჩამოყალიბებისათვის საჭიროა არანაკლებ 0,5 ჰა მიწის ფართობი, ხოლო მაქსიმუმი დამოკიდებულია ფერმერის შესაძლებლობებზე. ფერმერს შეუძლია შეისყიდოს მიწა ან აიღოს არენდით თვითსარგებლობაში. ხშირ შემთხვევაში მსხვილი ფერმერული მეურნეობის არენდით ალება მიწაზე ფუნქციონირებს, ხოლო შედარებით მცირე მოცულობის სავარგულზე ფერმერულ მეურნეობათა უმრავლესობას აქვს საოჯახო ბიზნესის ხასიათი, სადაც მხოლოდ ცოლ-ქმარი კი არ მოქმედებს, არამედ ჩართულნი არიან ოჯახის სხვა წევრები (როგორც ახლობლები ისე შორეული ნათესავები). ამის მიზეზი მარტივია. ფერმერული ბიზნესი მოითხოვს სათუთ, ფრთხილ მიდგომას, შრომასა და დროის სრულ უკუგებას. დაქირავებული მუშაბისაგან ამის მიღწევა ძალიან ძნელია. მათთვის მნიშვნელოვანია ცოტა იმუშაონ და ბევრი მიიღონ. ამიტომ უკეთესია მათთვის ვინც ფერმერულ მეურნეობაში მუშაობს პირადად უნდა იყოს დაინტერესებული მისი მაღალი დონის განვითარებაში და მაღალი შედეგების მიღწევა შესაძლებელია თუ საერთო საქმეს შეასრულებს მთელი ოჯახი. ამისათვის საჭიროა ოჯახის ყველა წევრმა მოინონოს და გაითავისოს ფერმერული ბიზნესის შემოსავალი, ეს წყარო თითოეული მათგანისათვის მნიშვნელოვანია და პასუხისმგებელი იყოს თავიანთ მოვალეობაზე. გარდა ამისა ფერმერული მეურნეობის გონივრული

განვითარებისათვის აუცილებელია ფერმის ხელმძღვანელი ან ნევრები ერკვეოდნენ და ფლობდნენ აგრონომიის, ზოოტექნიკის, ვეტერინარიის, მცენარეთა დაცვის, ბურალტერიის საკითხებს. ეს მნიშვნელოვანია იმით, რომ არ მოხდეს გარე პირთა სპეციალისტთა დაქირავება და დაიზოგება თანხები.

ფერმერული ბიზნესის დროს მნიშვნელოვანია მისდამი მუდმივი ყურადღება. ხშირ შემთხვევაში ფერმერი მუშაობს დიდიდან საღამომდე მთელი კვირის განმავლობაში, მას არა აქვს და არც შეიძლება ჰქონდეს დასვენების დღეები, რადგან მინდვრისა და მეცხოველეობის სამუშაოები მოითხოვენ მუდმივ და ყოველდღიურ მოვლას და აქედან გამომდინარე არ შეიძლება მისი არ ჩატარება. ფერმერული ბიზნესი ეს ისეთი საქმეა, როცა დასაწყისიდან არასდროს არ იქმნება იდეალური. იგივე შეიძლება ითქვას ბიზნესის სხვა სახეებზე, მაგრამ ფერმერულში იგი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს. თუ მოსავალი დაიკარგა ან დაეცა საქონელი, ეს გამოიწვევს დიდ ზარალს იმასთან შედარებით როცა, მაგალითად, მაღაზიაში არ გაიყიდება საქონელი. ამიტომ ფერმერად გახდომა უნდა დავიწყოთ არა დიდი მასშტაბით პირუტყვის ან ფრინველის რამოდენიმე სახის მოშენებით, არამედ პირიქით. პირველად უნდა დაითესოს მცირე ფართობზე შესაბამისი კულტურა. შემდეგ შედეგებიდან გამომდინარე, უნდა გადავიდეთ შედარებით მსხვილ ფერმერულ ბიზნესზე.

ბევრს სურს აწარმოოს ფერმერული ბიზნესი იმისათვის, რომ გაიგოს სოფლის მეურნეობის მხარდაჭერის პროგრამის შესახებ და ფიქრობენ მიიღონ ასეთი მხარდაჭერა. ცალკეული ასეთი პროგრამები ითვალისწინებენ ამ მიზნებისათვის გამოყოფილ კრედიტებზე პროცენტების ნაწილობრივ კომპენსაციას. სინამდვილეში სახელმწიფოსაგან ასეთი დახმარების (როგორც წესი) მიღება ძალზე ძნელია. მაგალითად, ამისათვის საჭირო იქნება შეესაბამოს მრავალი კრიტერიუმი და შესრულდეს მრავალი პირობა, რომლის შესრულებაც ყოველ ფერმერს არ შეუძლია.

ბანკების უმრავლესობა დიდად არ არიან დაინტერესებული ფერმერული ბიზნესის დაკრედიტებაზე, ან საერთოდ არ აძლევენ კრედიტს, განსაკუთრებით მაშინ, როცა მომავალ მოსავალს როგორც გირაოს ეხება.

როგორც წესი კანონმდებლობით გათვალისწინებულია მცირე ფერმერული მეურნეობების ჩამოყალიბების ორგანიზაცია (რამდენადაც ისინი აწარმოებენ პროდუქციას საკუთარი მოთხოვნილებისათვის) იურიდიული პირის ჩამოყალიბებლად და სამრეწველო საქმიანობის რეგისტრაციის გარეშე. ამასთან მათ შეუძლიათ გაყიდონ საკუთარი ნაწარმი. ასეთი შესაძლებლობა უნდა იქნეს გამოყენებული თუ იგი არის. საჭიროა შესწავლილი იქნეს საკანონმდებლო ბაზა, რადგანაც ისინი ხშირად იცვლება. თუ თქვენ ჩაიფიქრეთ შედარებით მსხვილი ფერმერული ბიზნესის შექმნა, აქ გვერდს ვერ აუვლით საწარმოს რეგისტრაციას და ყველა აუცილებელი გადასახადის გადახდას. ფერმერად გახდომამდე საჭიროა წინასწარ გააზრებული იქნეს თუ რომელი ვარიანტი არის მისაღები.

ფერმერული ბიზნესი ფაქტიურად საწარმოო მიზნებისაა, ხოლო ყველა წარმოებას ესაბრება გასაღების ბაზარი. ამიტომაც დრო ლიმიტირებულია, რაღაც დროის გავლის შემდეგ წარმოებული პროდუქცია გაფუჭდება. ამიტომ თუ თქვენ ფიქრობთ როგორ გახდეთ ფერმერი, საჭიროა სწრაფად იქნეს განსაზღვრული სად და ვის მიყიდოთ პროდუქცია, უნდა ინახოს გასაღების ბაზარი, რადგანაც შემდეგ მათი ძებნა ძნელი იქნება. ფერმერული პროდუქციის მიღება არც თუ ისე ადვილია, თუ ლაპარაკია კარგ ფასზე. დამოუკიდებლად ვაჭრობისათვის საჭირო იქნება საკუთარი სავაჭრო წერტილების გახსნა, რაც მოითხოვს დამატებით ხარჯს და მრავალი დოკუმენტის გაფორმებას. სუპერმარკეტებში პროდუქციის მიწოდებისთვის ასევე საჭიროა მიღებული იქნეს ხარისხის სერტიფიკატი, აგრეთვე სავაჭრო ადგილებისათვის გადასახადები. როცა ლაპარაკია მარცვლეულსა და საკვები კულტურების გადასახადებზე, აქ პროცედურა უფრო ძნელია. ამიტომ ბევრი ფერმერი იძულებულია თავისი პროდუქცია იაფად გაყიდოს, რაც ყოველთვის არახელსაყრელია და ზარალია.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება შეიქმნას გარკვეული წარმოდგენა ფერმერულ ბიზნესზე და გაკეთებული იქნას ორიენტაცია იმაზე, თუ როგორ გავხდეთ ფერმერი..

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ჰეგერსი-ფერმერული მეურნეობის ორგანიზაცია. თბ. 2002 წ.
2. პ. კოლუაშვილი, გ. ზიბიზაძე-სოფლის მეურნეობის ეკონომიკა, თბ, 2010 წ.
3. თ. ლაჭკეპიანი-გლეხური თუ ფერმერული მეურნეობა. შრომათა კრებული, ტ. III, 1995 წ.

REFERENCES:

1. Hegersi-farming organization. Tb. 2002y.
2. P. Koghuashvili, G. Zibzibadze-Agricultural Economy, Tb, 2010y.
3. T.lachkepiani- peasant farms. Collected Papers, Vol. III, 1995 sec. (In Georgian Language).

SOME ISSUES ON THE DEVELOPMENT OF FARM BUSINESS

T. Lachkepiani – Academic Doctor of Economics

D.Baidauri - Academic Doctor of Economics

Resume

In this Article our goal was to show the premises of farm business development or how to become a farmer. There were reviewed the main processes promoting development of a farm business in Georgia.

Transfer to the market economy required a creation of the corresponding industrial units. Correspondingly, as far as collective farms and soviet farms are disintegrated, they were substituted by peasant farms. Despite the fact that they are highly developed in foreign states, in Georgia the farm business's professional level is rather low so far. The small farm facilities existing nowadays are not able to achieve appropriate results. Furthermore, this requires more attention from the state in order to promote farm business.

Keywords: Farming, Business, Family Business, Supportive Business.